

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-3-56 (İlk İnceleme)
Karar Sayısı : 08-66/1058-413
Karar Tarihi : 20.11.2008

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Prof.Dr.Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN,
Mehmet Akif ERSİN, Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı
KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER: Hilmi BOLATOĞLU, Çağlar Deniz ATA

C. ŞİKAYET EDEN

20

: Zela Tarım Mühendislik Müşavirlik Eğitim Hizmetleri Tarım
Çevre Gıda İnşaat San. Tic. Ltd. Şti.
Cedit Mah. Hızarcılar Cad. No.30 Zile / Tokat

D. HAKKINDA İNCELEME YAPILANLAR:

S.S. Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği
Mithatpaşa Caddesi No: 19 Ankara

BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti.
Defterdar Yokuşu No:3 34425 Tophane / İstanbul

30

E. DOSYA KONUSU: BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti.ve S.S. Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği arasında yapılan anlaşma sonucu Pyradex adlı ilacın satışında tekel yaratıldığı ve aşırı fiyat oluşturulduğu iddiası.

40

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Zela Tarım Mühendislik Müşavirlik Eğitim Hizmetleri Tarım Çevre Gıda İnşaat San. Tic. Ltd. Şti. (Zela Ltd.)'nin başvurusunda özetle; BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti. (BASF Türk)'nin Pyradex adlı tarımsal ilacını sadece S.S. Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (Pankobirlik) vasıtasıyla piyasaya sürdüğü, bu durumun piyasada bir tekelleşme yarattığı ve aşırı yüksek fiyata yol açtığı, öbür taraftan bazı ürünlerde Pankobirlik'in ucuz fiyattan satış yaparak yıkıcı davrandığı iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 24.3.2008 tarih, 1800 sayı ile intikal eden başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 12.11.2008 tarih ve 2008-3-56/İİ-08-HB sayılı İlk İnceleme Raporu 13.11.2008 tarih, REK.0.07.00.00-110/250 sayılı Başkanlık Önergesi ile 08-66 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda;

50

1. Başvuru içeriğinde yer alan iddiaların hukuki temelden yoksun olması nedeniyle ilgili şikâyetin reddine,
2. BASF ile Pankobirlik arasında yapılmış bulunan "Dağıtım Anlaşması"nın 2.2. maddesi uyarınca düzenlenen hedef alım miktarlarının her yıl sonunda gelecek yıl için tespit edilmesi uygulamasının rekabet etmeme yükümlülüğüne benzer etkiler doğurabilecek niteliğe sahip olmasından dolayı 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir düzenleme olduğu,
3. Mevcut haliyle 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulların tamamını karşılamaması nedeniyle inceleme konusu dağıtım anlaşmasına bireysel muafiyet tanınamayacağı,
4. İnceleme konusu dağıtım anlaşmasının 2.2. maddesinde yer alan hedef alımların her yıl için önceden belirlenmesine ilişkin hükmün kaldırılmasının gerekli olduğu,

60

sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Taraflar

70

I.1.1. BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti. (BASF Türk)

BASF Türk, Alman kökenli BASF Grubu tarafından kontrol edilen bir şirkettir. Türkiye'de 1880 yılından beri faaliyette bulunan BASF Grubu'nun 18 ülkede aktif olarak faaliyet gösteren "*Business Center Turkey, Middle East & North Africa*" (BCT) merkezi İstanbul'dadır.

80

BASF Türkiye'de Kimyasallar, Plastikler, Tekstil & Deri Kimyasalları, Dispersiyonlar & Pigmentler, Özgün Kimyasallar, Özel Kimyasallar ve Tarım Ürünlerinden oluşan yedi alanda faaliyette bulunmaktadır. BASF ürünleri elektrik/elektronik, otomotiv, inşaat, deri/tekstil, deterjan/temizlik, ilaç/kozmetik ile hayvan yemi, tarım ve gıda sektörlerinde kullanılmaktadır.

I.1.2. S.S. Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (Pankobirlik)

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu gereğince tüm pancar ekici kooperatiflerinin üst kuruluşu olarak 1972 yılında kurulan Pankobirlik'in bünyesinde günümüzde 31 pancar kooperatifi bulunmaktadır. Ortak Kooperatifler tarafından kabul edilen Ana sözleşmeye göre Birliğin amaçları aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

90

- Ortak Kooperatifleri her yönden resmi ve özel teşekküllere karşı temsil etmek,
- Kooperatifçilik fikrinin yayılması, gelişmesi ve korunmasını sağlamak,
- Ortaklarının müşterek menfaatlerini korumak,
- Ortak Kooperatiflerin ihtiyacı olan her nevi ziraat alet ve makineleri ile ekipmanları ve yedek parçaları, suni gübreleri, mücadele ilaçları ve makineleri, tohumluklar, damızlık et ve süt hayvanları ve diğer ihtiyaçları memleket içinden ve dışından temin etmek,
- Ortak Kooperatiflerin ihtiyaçlarını imal ve ithal eden, satışını yapan müesseselerin mümessilliklerini almak,

- 100
- Ortak Kooperatiflerin pancar ve dışındaki ürünlerinin kıymetlendirilmesi, bu hususta yapılacak yatırımlar ve pazarlama için her türlü ithalat ve ihracat işleriyle meşgul olmak,
  - Ortak Kooperatiflerle iştiraklerinin iktisadi faaliyetlerini hesap ve kayıtlarını teftiş etmek ve teftiş neticesine göre çalışmalarına yön vermek,
  - Ortak Kooperatiflerle iştiraklerinin kurmuş oldukları ve kuracakları iştiraklerinin danışmanı olmak,
  - Ortak Kooperatif ve iştiraklerinin yönetici, denetici ve personeli ile kooperatif üyelerinin eğitimini sağlamak,
  - Ortak Kooperatiflerin ekonomik faaliyetlerini ve diğer çalışmalarını bütün yönleriyle koordine etmek,
  - 110 - Yurt içinde ve dışındaki benzer teşekküllerle ilişkilerin kurulmasını, geliştirilmesini ve devamlılığını sağlamak,
  - Amaçlarıyla ilgili kurulmuş veya kurulacak her türlü Şirket, Kooperatif ve kuruluşlara iştirak etmek,
  - Ortak Kooperatiflerin; personel kadrolarını belirlemek, Toplu-İş Sözleşmesi kapsamı dışındaki personelinin tayin, terfi, nakil ve görevlerine son verilmesi tekliflerini yapmak.

I.2. İlgili Pazar

120 I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

“İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz”un yollamasıyla gidilen 1997/1 sayılı “Rekabet Kurulu’ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ”in 4. maddesine göre, belirli bir ürün ve onunla yüksek ikame edilebilirliği olan diğer ürünlerden oluşan pazarlar ilgili ürün pazarını oluşturmaktadır. Tarımsal ilaçlar (pestisitler) tarımsal bitileri zararlı organizmaların etkilerinden korumak amacıyla bu zararlıları yok etmek, geri püskürtmek veya azaltmak için tasarlanmış madde ya da karışımlardır. Zirai ilaçların çeşitleri ve hangi hastalık veya zararlılar karşısında kullanıldıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

130

Tablo 1. İlaç Türleri ve Etki Alanları

İlaç Türü	Etki Alanı
İnsektisit	Böcek, haşere
Fungusit	Funguslar (Mantar)
Herbisit	Yabancı otlar
Mollusit	Yumuşakçalar
Rodentisit	Kemirgenler
Nematisit	Yuvarlak solucanlar
Akarisit	Akarlar

Zirai ilaçlarda ilacın özünü oluşturan, zararlı organizmalara biyolojik etki yapan temel moleküle, aktif madde denmektedir . Aktif madde zirai ilaç ile ilgili mevzuat gereğince 20 yıl patent koruması altına alınabilmektedir. Patent koruması sona erdikten sonra ise aktif madde diğer üreticiler tarafından da kullanılabilen ve bu tür ilaçlara emsal ilaçlar denmektedir. Aktif maddeler için alınan ruhsatlar belirli bir ürüne yöneliktir. Ancak daha sonra yapılan araştırmalarda ilaç başka ürünlerde ortaya çıkan hastalık ya da zararlılara karşı da etkili olursa, ilacın bu ürünlerde kullanımına izin verilmektedir. Bu şekilde bir bitki için geliştirilen tarımsal ilacın gerekli nitelikleri taşıyorsa diğer bir bitki için de kullanılabilmesi zaman zaman mümkün olabilmektedir.

140

Ancak bu durum, ilacın belirli bir ürüne yönelik olarak geliştirildiği gerçeğini değiştirmemektedir. Yabancı ot ilaçları (*herbisitler*) kullanılacakları ürüne ve coğrafyaya özgü biçimde geliştirildiklerinden her bir tarım ürününde kullanılan yabancı ot ilaçları ikame özellikleri bakımından başlı başına bir pazar oluşturmaktadırlar. Bu değerlendirmeler çerçevesinde pancar tarımında kullanılan yabancı ot ilaçlarının bir üst pazar oluşturduğu söylenebilir.

150 Türkiye’de pancar tarımında kullanılabilecek yabancı ot ilacı yelpazesi oldukça geniştir. Bu yelpaze içinde yer alan ilaçların kullanım özellikleri ve tüketici gözündeki ikame özellikleri ciddi oranda farklılaşabildiğinden kullanım özellikleri dolayısıyla ikame edilebilirlikleri sınırlı kalan ürünlerin ayrı bir ürün pazarı oluşturabilecekleri açıktır.

Yelpazede yer alan ürünler temel olarak içerdikleri aktif madde, etki spektrumu ve kullanım zamanı ölçütlerine göre farklılaşmaktadırlar. Aktif madde içerikleri başlı başına bir pazar oluşturmaya yetebilecek bir ölçüt değildir çünkü, birden fazla aktif madde aynı işleve sahip olabilmektedir. Bu bağlamda etki spektrumu önemli bir ölçüttür.

160 Ürünün çıkışı öncesinde kullanım özelliği, pancar çiftçisinin ekim yapacağı sahada ürün yokken rahat bir ilaçlama yaptıktan sonra bir daha yabancı ot endişesi yaşamamasını sağlamaktadır. Nitekim Pankobirlik tarafından da ekim öncesi ilaçlı mücadele daha etkin ve ekonomik olduğu için önerilmekte kurumsal ağ sayfasında¹, *“İlaçlı ot mücadelesi ekim öncesi ve ekim sonrası olmak üzere iki dönemi kapsar ve bu amaçla kullanılan ilaçlara Herbisit adı verilir. Çiftçilerimizin ağır maliyetlerden korunması için ekim sonrasında daha etkili olan, ekim öncesi ot mücadelesi tercih edilmeli ve yapılmalıdır.”* denmektedir.

170 Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde ilgili ürün pazarı “pancar tarımında çıkış öncesi kullanılan yabancı ot ilaçları (*herbisitler*) pazarı” olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

1997/1 sayılı Tebliğ’in 4. maddesine göre, coğrafi pazar değerlendirmesi yapılırken, özellikle ilgili mal ve hizmetlerin nitelikleri ile tüketici tercihleri bakımından giriş engellerinin, ilgili bölge ile komşu bölgeler arasında teşebbüslerin pazar payları veya mal ve hizmetlerin fiyatları bakımından hissedilir bir farklılığın varlığı gibi unsurlar dikkate alınmaktadır. Pancar tarımında kullanılan yabancı ot ilaçları açısından pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşma, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış şartlarının bölgesel bir farklılık göstermediği göz önüne alınarak ilgili coğrafi pazar “*Türkiye*” olarak belirlenmiştir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

inceleme sırasında resen işlem yapılmasını gerektiren bazı konular da tespit edilmiştir. Bu çerçevede yapılan incelemeye aşağıda yer verilmiştir.

¹ http://www.pankobirlik.com.tr/index.php?area=1&p=static&page=seker_pancari_tarimi&count=no

I.3.1.Yapılan Görüşmeler

190 Yapılan inceleme doğrultusunda raportörlerce şikayetçi Zela Ltd. ile BASF, Pankobirlik ve BASF Türkiye distribütörü İlpaş A.Ş. ile görüşülmüş olup bu görüşmelere ilişkin bilgilere aşağıda kısaca yer verilmiştir.

I.3.1.1. Zela Tarım Mühendislik Müşavirlik Eğitim Hizmetleri Tarım Çevre Gıda İnşaat San. Tic. Ltd. Şti. (Zela Ltd.)

200 Şikayetçi konumunda bulunan Zela Ltd. zirai ilaç bayiliği yapmaktadır. Şirket yetkilisi, yapılan telefon görüşmesinde özet olarak başvuruda yer alan iddiaları tekrarlamış buna ek olarak Pyradex T adlı ilacın piyasada bir adet muadilinin bulunduğunu bu muadilin satışının hem Pankobirlik hem de diğer ilaç bayilerinde yapılmakta olduğunu ifade etmiştir. Şikâyetçi ayrıca Pyradex T'nin pazar payının %70-%80 civarlarında olduğunu tahmin ettiğini eklemiştir.

I.3.1.2. BASF Türk

210 BASF şirket yetkilisinden edinilen bilgilere göre pancar yetiştiriciliğinde yabancı otlara karşı kullanılacak iki BASF ürünü bulunmaktadır. Bunlardan biri Pyradex T adlı ilaç diğeri ise Pyramin DF adlı ilaçtır. İki ilaç arasındaki fark mücadele konusu yabancı ot çeşitleri ve kullanım koşullarında ortaya çıkmaktadır. BASF temsilcisi, Pyradex T yirmi kadar yabancı ot türüne karşı kullanılabilirken Pyramin DF'nin altı kadar yabancı ot türüne karşı etkili olduğunu, piyasada gerek Pyradex T gerekse de Pyramin DF'nin muadillerinin bulunduğunu ifade edilmiştir.

I.3.1.3. BASF Türkiye Distribütörü İlpaş A.Ş.

220 İlpaş A.Ş. yetkilisi ile yapılan görüşmede; İlpaş yetkilisi Pyradex T adlı ilacın sadece Pankobirlik tarafından alım ve satımının yapıldığını doğrulamış ancak ilacın pazar payı konusunda bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Ayrıca geçtiğimiz yıl için Pankobirlik'in Pyradex T alımını doğrudan BASF yurtdışı merkezinden, ithalat yolu ile gerçekleştirdiğini, BASF Türkiye'nin aracılığının kullanılmadığını da eklemiştir.

I.3.1.4. Pankobirlik

230 Gerek Pankobirlik temsilcisiyle yapılan görüşmede gerekse Pankobirlik'den gelen bilgi yazısında, ortak kooperatiflerin ihtiyacı olan yabancı ot ilaçlarının alımının, yılda bir kez tek merkezden, Birliğin ticaret yönetmeliği hükümleri doğrultusunda, yaklaşık yirmi adet firma ile yapılan sözleşmeler çerçevesinde gerçekleştiği ifade edilmiştir. Buna göre Pankobirlik, herbisit (yabancı ot ilacı), insektisit (böcek ilacı), fungusit (mantar ilacı) ve kış mücadele ilacı başlıkları altında etken madde bazında oluşturulan zirai mücadele ilaçları ihtiyaçlarını her yıl Ekim ayında ortak kooperatiflerden listeler halinde istemekte, kooperatiflerden gelen talepler toplanarak ihaleye çıkılmaktadır. İhale sonucu alınan ilaçların satışında kooperatifçilik ilkeleri çerçevesinde kar amacı güdülmemekte, her bir ortak kooperatifin mali gücü, temin edilen malzemenin nakliyesi ve diğer maliyet unsurları göz önünde bulundurularak satış koşulları belirlenmektedir. Pyradex T'nin marka bilinirliğinin yüksek olması nedeniyle talebinin de yüksek olduğu hususu Pankobirlik'ten edinilen bilgiler arasındadır.

I.3.2. Hukuki Değerlendirme

I.3.2.1. Dağıtım Anlaşmasının ve İddiaların Değerlendirilmesi

240

Şikâyetin konusu pancar üretimine yönelik kullanılan yabancı ot ilaçlarının satışı ile ilgilidir. Şikâyetçi, BASF ve Pankobirlik arasında oluşan ticari ilişki sonucunda Pyradex T adlı ilacın satışının sadece Pankobirlik tarafından yapılması nedeniyle anılan ilacın fiyatının olması gerekenden daha fazla düzeye çıktığını, bunun sonucu olarak da muadil ilaçların fiyatının da arttığını iddia etmektedir.

250

Dosya mevcudu bilgi ve belgelerde yer alan Pankobirlik ve BASF'den alınan cevabi yazılardan; 2008 yılında Pankobirliğin BASF ürünü yabancı ot ilaçlarının (Pyramin ve Pyradex) alımını BASF Türk ya da yetkili distribütör İpaş'dan değil BASF Almanya'dan doğrudan doğruya yaptığı görülmektedir. Bu satın almanın söz konusu cevabi yazıların ekinde bulunan dağıtım anlaşmasına dayandığı anlaşılmaktadır.

260

Rekabet Hukuku bağlamında dikey bir ilişki tesis eden söz konusu anlaşmanın geçerliliği 2 yıl olarak belirlenmişse de, otomatik yenileme hükmü uyarınca süresiz biçimde akdedilmiştir. Anlaşma incelendiğinde şikâyet başvurusunda belirtilenin aksine, BASF Türkiye ve Pankobirlik arasında kurulan dağıtım/satış ilişkisinin herhangi bir bölge ya da müşteri münhasırlığı içermediği, tek alıcıya sağlama yükümlülüğü olarak değerlendirilebilecek bir düzenleme taşımadığı görülmektedir. Anılan dağıtım anlaşmasının 1.1. maddesi şu şekildedir:

“ BASF AG, Çizelge 3 dahilinde sıralandığı şekilde mahsul koruma ürünlerinin münhasır olmayan ve devredilemeyen dağıtım hakkını işbu Anlaşmanın şartlarına bağlı olarak Pankobirlik'e vermektedir”

Nitekim, BASF ve Pankobirlik tarafından gönderilen belgeler incelendiğinde 2007 yılında satılan (.....) litre Pyratex T ürününden (.....) litresinin Pankobirlik tarafından alındığı, bu bağlamda Pyradex markalı üründe dağıtım tekeli oluşturulduğuna ilişkin iddianın temelsiz olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

270

Şikâyetçinin dile getirdiği bir diğer iddia ise Pankobirlik'in Pyradex markalı üründe aşırı fiyat uygulaması yaparken bazı ürünleri ucuza satarak yıkıcı rekabette bulunduğudır. Pankobirlik tarafından gönderilen belgeler incelendiğinde bahse konu iddianın somut bir temele dayanmadığı görülmektedir.

Aşırı fiyat uygulamaları, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde kötüye kullanma örnekleri arasında sayılmamakla birlikte, Kurul daha önceki kararlarında aşırı fiyat uygulamalarını hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirmiştir².

Aşırı fiyat iddiası ile ilgili olarak,

280

1. Dosya konusu olayda ilgili ürünün hali hazırda ikamesinin bulunabilir olduğu,
2. Pankobirlik'in kar amacı gütmeyen kooperatifçilik esaslarına göre ortaklarının çıkarları doğrultusunda faaliyet gösteren bir teşebbüs olduğu,

² Rekabet Kurulu'nun 01-17/150-39 sayılı, 06.04.2001 tarihli (BELKO); 01-12/114-29 sayılı, 13.3.2001 tarihli (ASKİ-1) ile 36/484-155 sayılı ve 26.5.2005 tarihli (ASKİ-2) ve 06-36/462-142 sayılı, 26.05.2006 tarihli (MTS) kararları.

3. Pazarda önemli giriş engelleri bulunmasına rağmen son yıllarda başarılı girişlerin de görüldüğü,
4. Pankobirlik ve BASF tarafından sunulan belgelerde yer alan Pyradex birim fiyatlarının rakip/eşdeğer ürünlerle yakın seyretmesi ve hatta 2007 ve 2008 yılında eşdeğer ürün olan Pyralet birim fiyatının altında gerçekleşmesi karşısında "aşırı" olarak nitelendirilebilecek herhangi bir unsur taşımadığı

hususları göz önüne alınarak 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında aşırı fiyat uygulaması olarak değerlendirilebilecek bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

290

Öte yandan, yapılan inceleme sırasında sözleşmenin 2.2. maddesinde şu ifadelere rastlanmıştır:

" PANKOBİRLİK, Ürünlerin satışını gerçekleştirmek ve teşvik etmek için elinden gelen azami çabayı gösterecektir.

Her yılın 4. çeyreğinin sonu itibarıyla, taraflar tanzim edilmesi üzerine işbu Anlaşmanın bütünleyici bir parçasını oluşturacak ve Çizelge 3 dahilinde işbu belgeye her zaman eklenmiş olacak müteakip takvim yılında PANKOBİRLİK tarafından gerçekleştirilecek hedef satış hacmi ve diğer anahtar performans göstergeleri hakkında mutabakata varacaklardır. BASF AG, parti başına, ürün veya ürün grubu başına asgari sipariş boyutunu ayarlayacak olup PANKOBİRLİK bunu kabul edecektir.

300

PANKOBİRLİK veya BASF AG'nin bir takvim yılı içerisinde HEDEFE ulaşamaması durumunda, PANKOBİRLİK veya BASF, 4 (dört) haftalık önceden yazılı bildirimle kendi inisiyatifi dahilinde hemen geçerli olacak biçimde işbu anlaşmayı fesih etme hakkına sahip olacaktır. "

Önemli bir pazar gücünü elinde bulunduran bir sağlayıcının bu konumunu ekonomik etkinlik ve üstün iş yeteneklerinden kaynaklanan bir güce değil sadece elinde bulundurduğu pazar gücüne dayalı olarak kuvvetlendirmesi veya koruması sonucunu doğuracak uygulamalara hoşgörüle yaklaşılması mümkün değildir.

310

Yukarıda yer verilen anlaşma hükmünde bahsi geçen Çizelge 3'te 2007 yılı için düzenlenen hedef miktar ve iskonto tutarlarına yer verilmiştir. Bu miktar ve iskontolar aşağıda Tablo 2. ve 3'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Hedef Miktarları

Ürün	Pyradex T (5 lt)	Pyradex T (3 lt)	Pyramin DF (1 kg)
Hedef Miktar (lt/kg)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam Bedel	(.....) €	(.....) €	(.....) €
Toplam Miktar (lt/kg)	(.....)		(.....)

Tablo 3. Hedef İskonto Oranları

Miktar İskontosu(%)	Pyradex T	Pyramin DF
(...)	> 100 ton	-
(...)	> 90 ton	> 90 ton
(...)	> 80 ton	> 80 ton
(...)	> 65 ton	> 60 ton

(...)	> 55 ton	> 50 ton
(...)	> 45 ton	> 35 ton

- 320 Sözleşme ekinde yer alan Çizelge 3'te, Pyradex T 5 lt için toplam (.....) lt, Pyradex T 3 lt için toplam (.....) lt ve Pyramin DF 1 kg için toplam (.....) kg hedef alım miktarı tespit edildiği yukarıdaki tablolarda görülmektedir. Ayrıca ilgili çizelgede hem Pyradex T hem de Pyramin DF için satış miktarı üzerinden indirim oranları da belirlenmiş bulunmaktadır. Sözleşmenin 2.2. maddesi ile Çizelge 3 birarada değerlendirildiğinde BASF'nin miktar indiriminin sadakat indirimine dönüşerek Pankobirlik'in alımlarının önemli bir bölümünü BASF'den yapmaya teşvik eden bir görünüm aldığı anlaşılmaktadır. Miktar hedeflerinin her sene için Pankobirlik'in ihtiyacı ve alım gücüne göre yapılandırılması, fiili olarak rekabet etmeme yükümlülüğüne eşdeğer sonuçlar doğurabilecek ve sonuç olarak rakiplerin
- 330 dışlanmasına ve pazardaki rekabetin olumsuz etkilenmesine neden olabilecek türde bir uygulamadır. Bu çerçevede anılan uygulamanın 2002/2 sayılı Tebliğ ve bireysel muafiyet koşulları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. .

I.3.2.2. 2002/2 Sayılı Tebliğe Göre Yapılan Değerlendirme

- İnceleme konusu dikey anlaşma, BASF tarafından üretilen Pyramin ve Pyradex markalı yabancı ot ilaçlarının alım-satım şartlarını düzenlemekte olup, 2002/2 sayılı Tebliğ'in kapsamı dışına çıkmalarına neden olacak türde ağır sınırlamalar içermemektedir. Ne var ki, 2007/2 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği ile 2002/2 sayılı
- 340 Tebliğ'de değişikliğe gidilmiş ve 2002/2 sayılı Tebliğ ile sağlanan muafiyetten ilgili ürün pazarlarındaki pazar payı %40'ı aşmayan teşebbüslerin yararlanabileceği hükmü eklenmiştir. Bu nedenle öncelikle BASF'nin ilgili ürün pazarındaki pazar payı belirlenmelidir.

- Türkiye'de şeker pancarı üretimi temelde Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'ye (Türk Şeker) bağlı sözleşmeli tarım ve Pankobirlik ortakları tarafından yapılan üretim olmak üzere iki ana kısımdan oluşmaktadır. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden Pankobirlik'in Türkiye ekim alanı ve üretim rakamları bazında ortalama 1/3'lük bir büyüklüğü temsil ettiği anlaşıldığından pazar payı hesaplamalarında Pankobirlik
- 350 satışları esas alınmıştır.

Tablo 4. BASF'nin Pazar Payları

	2006 (%)	2007(%)
Pyramin	(...)	(...)
Pyradex	(...)	(...)
Toplam	(...)	(...)

Tablo 4'ten anlaşma konusu ürünlerin yer aldığı ilgili ürün pazarında BASF'nin pazar payının % 40'ı aştığı görülmektedir. Bu nedenle inceleme konusu anlaşma 2002/2 sayılı Tebliğ ile sağlanan grup muafiyetinden yararlanamamaktadır.

I.3.2.3. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

360 İnceleme konusu anlaşmaya Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet tanınabilmesi için aynı maddede bulunan dört koşulun bir arada sağlanması gerekmektedir. Bu dört koşuldaki ilk ikisi etkinlik artışlarını konu alırken son ikisi rekabetin önemli ölçüde sınırlanmamasını konu almaktadır.

I.3.2.3.1. İlgili Piyasanın Önemli Bir Bölümünde Rekabetin Ortadan Kalkmaması

370 2002/2 sayılı Tebliğ'de getirilen pazar payı eşliğinin hedefi pazar gücü yüksek teşebbüslerin dikey anlaşmalarının muafiyet koşullarını sağladığı yolundaki varsayıma son vermektir. Kanun'un 5. maddesinin (c) bendi bağlamında ilgili pazarın önemli bir kısmında rekabetin ortadan kalkmaması şartının sağlanabilmesi ilgili teşebbüsün pazar gücünü uygulayabilme yeteneğine sahip olmamasıyla mümkündür. İlgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkması riski bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla ilgili anlaşmaların grup muafiyeti kapsamında çıkmasına neden olan yüksek pazar gücü karinesinin geçerliliğinin öncelikle test edilmesi gerekmektedir. Pazar gücünün pazardaki yansımalarının incelenmesi için kullanılacak ölçütler, sağlayıcının pazardaki konumu, rakiplerin pazardaki konumu, alıcının pazardaki konumu, pazara giriş engelleri, pazarın doygunluk düzeyi, ticaretin seviyesi, ürün özellikleri olarak sıralanabilir.

I.3.2.3.1.1. Sağlayıcının Pazardaki Konumu

380 Sağlayıcının pazardaki konumunun değerlendirilmesinde en önemli unsur tarafın ilgili pazardaki pazar payıdır. Tablo 5'de sırasıyla 2006 ve 2007 yıllarında BASF ve rakiplerine ait ürünlerin ilgili pazardaki pazar paylarına yer verilmiştir.

Tablo 5. BASF ve Rakiplerinin Pazar Payları

Firma	Ürünler	Toplam Pazar Payı 2006	Toplam Pazar Payı 2007
BASF	Pyramin DF	(...)	(...)
	Pyradex T	(...)	(...)
Sanagro	Ro-Neet 6 E	(...)	(...)
Hektaş	Terlin	(...)	(...)
	Venzar	(...)	(...)
Safa Tarım	Rootex 6 E	(...)	(...)
	Venus 80 WP	(...)	(...)
Cansa	Adol 80 WP	(...)	(...)

390 Tablo 5'ten BASF'ın önemli bir pazar gücüne sahip olduğu anlaşılmaktadır. Pazar payının yanı sıra sağlayıcının sahip olduğu portföy gücü, marka bilinirliği ve finansal gücü de pazardaki konumu hakkında belirleyici olmaktadır. BASF dünyanın önde gelen kimya şirketlerinden biridir. Şirketin portföyünde Kimyasallar, Petrol ve Gaz, Performans Ürünleri, Tarımsal Ürünler, Gıda ve Plastikler yer almaktadır. Ayrıca BASF'ın 2007 toplam cirosu tüm dünyada 58 milyar Avro civarında gerçekleşmiştir. BASF Türkiye'de 1880 yılından beri faaliyetini sürdürmekte olup şeker pancarı herbisitlerinde de piyasaya ilk giren firma olma avantajına da sahiptir.

BASF ilgili ürün pazarında sahip olduğu pazar payı, bilinirliği yüksek markası ve finansal gücü sayesinde oldukça önemli bir sağlayıcı konumundadır.

400

I.3.2.3.1.2. Rakiplerin Pazardaki Konumu

BASF'nin ve rakiplerinin ilgili ürün pazarındaki payları yukarıda gösterilmiştir. İlgili ürün pazarında BASF en yakın rakibinin birkaç katı dolayında pazar payına sahiptir. Dolayısıyla, mevcut konumda rakip teşebbüslerin ilgili ürün pazarlarında BASF üzerinde önemli bir rekabetçi baskı yaratarak pazar gücünü dengeleyecek büyüklükte ve güçte firmalar olmadıkları kanaatine varılmıştır.

I.3.2.3.1.3. Alıcının Pazardaki Konumu

410

İncelemeye konu anlaşmada 31 adet şeker pancarı kooperatifinin biraraya gelerek oluşturduğu Pankobirlik alıcı konumundadır. Yaklaşık 1.700.000 üyesi bulunan Pankobirlik, bu nedenle de oldukça yüksek bir alım gücüne sahiptir. Ayrıca Pankobirlik 5 adet şeker fabrikasını da iştirakleri arasında tutarak üretim zincirinin bir sonraki aşamasında da faaliyet göstermektedir. Kooperatif birliği olması nedeniyle ticari kar amacı gütmeyen Pankobirlik ile nihai tüketici (ortak çiftçiler) arasında iktisadi anlamda bir güçlü zayıf ilişkisinden söz etmek mümkün değildir. Alım gücü açısından bakıldığında ise sözleşmeli tarım çerçevesinde alım yapan Türk Şeker'in ilgili pazardaki en önemli örgütlü alıcı olduğu söylenebilir.

420

I.3.2.3.1.4. Pazara Giriş Engelleri

İlgili pazara dair giriş engelleri iki grupta değerlendirilebilir. Bunlardan ilki doğal, ikincisi ise hukuki giriş engelleridir. Pazarda doğal giriş engeli tüm diğer zirai veya beşeri ilaç pazarlarında da mevcut olan yüksek yatırım gereksinimidir. Batık maliyet niteliği taşıyan araştırma ve geliştirme faaliyetleri üretici firmaların sektörde rekabetçi güç elde edebilmesinde en önemli rolü oynamaktadır. Price Waterhouse Coopers tarafından yapılan bir araştırmaya göre dünyada ar-ge faaliyetlerine en çok kaynak ilaç sektöründe ayrılmaktadır. Aynı araştırmaya göre 2006 yılında yapılan tüm ar-ge faaliyetlerinin yaklaşık % 20'si bu sektör tarafından yapılmıştır.

430

Sektöre ilişkin giriş engellerinin ikinci kısmı olan hukuki engeller ise ruhsatlandırma ve patent korumasıdır. 17.2.1999 tarih ve 23614 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Zirai Mücadelede Kullanılan Pestisit ve Benzeri Maddelerin Ruhsatlandırılması Hakkında Yönetmelik'e göre zirai ilaç ve benzeri maddelerin ruhsatlandırılması formülasyonlar üzerinden yapılır. Teknik madde halinde kullanılması gereken zirai ilaç ve benzeri maddelerin ruhsatlandırılması için Pestisit ve Benzeri Maddeler

Ruhsat ve Değerlendirme Komisyonu'nun uygun kararı gerekmektedir. Verilen ruhsatlar ise 5 yıl süre ile geçerlidir.

440

Pazara giriş engeli yaratan son husus patent korumasıdır. Patent koruması üreticinin geliştirdiği etken madde ve ilaca yirmi yıl süreli bir koruma sağlamakta, aynı etken madde (molekül) kullanılarak ilacın muadili üretilmemektedir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında ilgili pazar açısından araştırma geliştirme faaliyetleri, ruhsatlandırma ve patent korumasının birer giriş engeli teşkil ettiği ve bu giriş engellerinin pazardaki mevcut oyuncular üzerinde rekabetçi baskı oluşturacak potansiyel rekabeti azalttığı söylenebilir.

450

I.3.2.3.1.5. Pazarın Doymuluk Seviyesi

Teknolojik gelişmenin düşük düzeyde olduğu, yeni ürünlerin ve markaların pazara sunulmadığı ve talebin genellikle sabit veya düşüşte olduğu pazarlar doymuş pazarlar olarak tanımlanmakta ve dikey anlaşmaların olumsuz etkilerinin dinamik pazarlara göre bu tip doymuş pazarlarda daha yüksek olacağı dikkate alınmaktadır. Ülkemizde şeker pancarı üretimi son yıllarda düşüş göstermekte, bu düşüşle doğru orantılı olarak şeker pancarına yönelik herbisit kullanımı da azalmaktadır. Nitekim 2006 yılında Pankobirlik tarafından alımı yapılan herbisit miktarı 2006 yılında toplam (.....) lt. iken, 2007 yılında (.....) lt.'ye düşmüştür. Bu nedenle pazarın doymuş bir pazar olduğu söylenebilir.

460

I.3.2.3.1.6. Ticaretin Seviyesi

Rekabeti kısıtlayıcı etki taşıyan anlaşmanın özellikle pazar gücüne sahip teşebbüslerce, perakende seviyesindeki satış kanallarıyla yapıldığında pazarın rakip teşebbüslere kapatılması gibi sonuçlar doğurduğu, anlaşmaya taraf teşebbüsün pazar payını katılaştırdığı ve markalar arası rekabeti olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. İnceleme konusu anlaşma üretici firma ile ortaklarına (nihai kullanıcıya) ürünü tedarik eden Pankobirlik arasında yapılmıştır. Bu yönüyle bakıldığında anlaşmanın hem toptancı hem de perakendeci seviyesini doğrudan etkilediği kanaati oluşmuştur.

470

I.3.2.3.1.7. Ürün Özellikleri

Dikey kısıtlamaların rekabet üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi özellikle nihai ürünler açısından çok büyük önem arz etmektedir. Eğer ürün heterojen ve görece ucuz ise ve sıklıkla tekrarlanan alımlar gerektirmiyorsa dikey kısıtlamaların ilgili ürünün yer aldığı pazarlardaki rekabeti olumsuz etkilemesi daha olası kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında incelemeye konu ürünün genellikle yıllık bazda bir kez satın alınan, aktif madde içeriklerindeki farklılık nedeniyle daha çok heterojen olarak nitelendirilebilecek türde fazla pahalı sayılmayacak bir ürün olduğunu söylemek mümkündür.

480

İnceleme konusu anlaşmanın alım miktarı hedefine ilişkin 2.2. maddesi ve anlaşmaya ekli Çizelge 3'de yer verilen düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, alım miktarı hedefi ve buna bağlı prim ve indirim sistemine ilişkin hükümler doğrultusunda yapılan

uygulamanın rekabet etmeme yükümlülüğüne benzer etkiler doğurabilecek potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

490 Hedef indirim; bir teşebbüsün müşterilerine belirli bir dönem için saptanan satış hedefine ulaşmaları durumunda uyguladığı indirimdir. Bu indirimler yüksek pazar gücüne sahip teşebbüsler tarafından uygulandığında dışlayıcı etkiler doğurabilmektedir. Söz konusu indirim hak edilmesi genellikle bir önceki yılın satışlarında gerçekleşecek bir artışa bağlı olmakta ve bu durum alıcıyı hedef indirim uygulayan teşebbüsten yaptığı alımları her yıl arttırmaya teşvik etmektedir. Yüksek pazar gücüne sahip teşebbüsler tarafından gerçekleştirilen hedef indirim uygulamaları genellikle teşebbüslerin pazar payını korumasını ya da arttırmasını sağlamakta, pazarın rakiplere ya da pazara yeni girecek oyunculara kapanmasına yol açabilmektedir.

500 Anlaşmanın 2.2. maddesine göre her yıl sonunda taraflar bir araya gelerek Çizelge 3'de yer alan hedef alım miktarlarını mutabakatla düzenleyeceklerdir. 2007 Pyradex T hedef alım miktarı olarak belirlenen (.....) lt dikkate alındığında 2006 yılı toplam Pyradex T alım miktarı olan (.....) lt'nin arttırılmasını hedeflediği açıktır. 2007 yılı için öngörülen (.....) lt/kg toplam hedef alım miktarı Pankobirlik'in 2007 yılında ilgili ürün pazarında gerçekleştirdiği (.....) lt/kg toplam alımı karşılaştırıldığında, miktar hedefi ve prim uygulamasının hacim etkinliğine yönelik bir uygulama olma niteliğini kaybederek Pankobirlik'i ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü BASF'den satın almaya zorlayacak bir sadakat indirim haline dönüştüğü anlaşılmaktadır. Anılan nedenlerle ilgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin sınırlanmasına yol açma riski bulunduğu kanaatine varılmıştır.

510

I.3.2.3.2. Malların Üretim Veya Dağıtım İle Hizmetlerin Sunulmasında Ekonomik Veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

İnceleme konusu dağıtım anlaşması Pankobirlik'in ölçek ekonomileri çerçevesinde kaynağından toplu biçimde tarım ürünü girdisi elde etmesini sağlamakta olduğundan bu yönüyle girdi maliyetlerini düşürerek ekonomik etkinliği arttırıcı niteliğe sahiptir. Bu çerçevede dikey anlaşmalardan beklenen ekonomik/teknik gelişme ve iyileşme şartı sağlanmaktadır.

520

I.3.2.3.3. Tüketicinin Yarar Sağlanması

Pankobirlik tarafından sağlanan belgeler incelendiğinde 2006 yılında (...) €/kg olan Pyramin DF birim fiyatının anlaşmanın geçerli olduğu 2007'de (...) €/kg'a, (...) €/lt olan Pyradex T 3lt ambalaj birim fiyatının (...) €/lt'ye düştüğü izlenmektedir. Bu çerçevede inceleme konusu anlaşmanın yarattığı maliyet düşürücü etkiden tüketici konumundaki pancar çiftçilerinin gerekli ölçüde yararlandığını söylemek mümkündür.

I.3.2.3.4. Rekabetin Zorunlu Olandan Fazla Sınırlanmaması

İnceleme konusu anlaşmanın içerdiği miktar hedefine ilişkin hükümler nedeniyle Pankobirlik'i ihtiyaçlarının önemli bir bölümünü BASF'den satın almaya zorlayacak bir sadakat indirim haline dönüşmesiyle ortaya çıkan dolaylı rekabet sınırlaması, pazar kapama etkisine yol açma potansiyeli nedeniyle anlaşmanın yarattığı etkinlik

530

artışlarına ulaşılması bakımından gerekli ve ölçülü bir sınırlama olarak değerlendirilememektedir.

J. SONUÇ

540

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

1- Başvuru konusu iddialar ilişkin olarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına, şikâyetin reddine,

550

2- a) BASF Türk Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti. ile S.S. Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği arasında yapılmış bulunan "Dağıtım Anlaşması"nın 2.2. maddesi uyarınca düzenlenen hedef alım miktarlarının her yıl sonunda gelecek yıl için tespit edilmesi uygulamasının rekabet etmeme yükümlülüğüne benzer etkiler doğurabilecek niteliğe sahip olmasından dolayı 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir düzenleme olduğuna,

b) Mevcut haliyle 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulların tamamını karşılamaması nedeniyle "Dağıtım Anlaşması"na bireysel muafiyet tanınamayacağına,

c) Dağıtım anlaşmasının 2.2. maddesinde yer alan hedef alımların her yıl için önceden belirlenmesine ilişkin hükmün kaldırılmasına,

560

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.